

Протокала Станеску

район Галац * 1936

Протокала Станеску показує нам своє листування з Німецьким фондом пенсійного страхування. Її клопотання про призначення її пенсії, яка надається колишнім в'язням гетто, було відхилено.

«Ми бежали обратно тільки з тим, що було на нас»

До війни ми жили в наметах. Ми подорожували з місця на місце, і в будь-якому місці, де знаходили роботу, ми працювали. Все, що нам належало, – це були вози і коні. Тоді у нас було все, що потрібно для життя.

Мене дитиною з моїми батьками, братами і сестрами відправили на Буг. Ми йшли туди на своїх возах і конях. Вони сказали, що ми там заробимо грошей, але вони нам нічого не дали.

Там вони нам вирили хатину під землею і в них ми жили. Протягом майже двох років. Нас було вісім. Ліжка були зроблені з землі. Поки у нас були коні, іх теж приводили взимку на ніч в хатину. Кімната була трохи більше, ніж ця кімната тут [блізько 15 квадратних метрів].

Мій батько працював в лісі, він повинен був рубати дерева і розрізати колоди. А ми працювали з овочами. Я допомагала мамі з помідорами, перцем і капустою. Ми не мали права собі щось залишати, адже нас охороняли. Іноді нам перепадало після роботи трохи овочів. Хто не міг працювати – продавав одяг, щоб іноді можна було щось поїсти.

Нам не вистачало їжі. Ми голодували. Іноді ми виривали бур'ян, який там ріс, і варили з нього суп. Спочатку у нас було троє коней. Якщо кінь вмирав, ми з'їдали його. Багато померло від голоду.

Питання: Чи допомагали Вам органи влади, які Вас охороняли?

Взагалі не допомагали. Ми просили їх, але вони нам нічого не давали. Вони на нас тільки кричали.

Назад ми прийшли ще при Антонеску. Ми тікали назад тільки з тим, що на нас було. Ми були босоніж, поранені і кволі. Вони у нас відібрали коней, осілі і вози.

На зворотному шляху сніг був дуже глибоким. Ми змушені були запалювати вогнище посеред снігу. Деякі не впоралися з дорогою крізь сніг і залишилися там. Хто падав, просто лежав на дорозі і вмирал.

Мертві лежали як камені. Їх не ховали. Ніхто не турбувався про них.

Кожен хотів тільки швидко дістатися до Румунії. Мій батько теж помер по дорозі назад. Наша мама привела нас назад.

Коли ми повернулися в Румунію, ми почали робити металеві відрами і лопати. Люди, на яких ми працювали, давали нам дешо, і поступово життя покращувалося.

Питання: Ви говорили зі своїми дітьми про депортaciю?

Тільки в загальніх рисах. В подробицях ми їм все не розповідали, там було важко, там було погано. Але про деталі ми з дітьми не говорили.

«Ми тікали назад тільки з тим, що було на нас»

До війни ми жили в палатах. Ми єздили с места на место, и в любом месте, где мы находили работу, мы работали. Все, что нам принадлежало, это были повозки и лошади. Тогда у нас было все, что нужно было для жизни.

Меня ребенком с моими родителями, братьями и сестрами отправили на Буг. Мы ехали туда на своих повозках и лошадях. Они сказали, что мы там заработкаем денег, но ничего там нам не дали.

Там они нам вырыли хижины под землей, и в них мы жили. В течение почти двух лет. Нас было восемь. Кровати были сделаны из земли. Пока у нас были лошади, их тоже заводили зимой на ночь в хижину. Комната была немного больше, чем эта комната здесь [около 15 квадратных метров].

Мой отец работал в лесу, он должен был рубить деревья и разрезать стволы. А мы работали с овощами. Я помогала маме с помидорами, перцем и капустой. Мы не имели права себе что-то оставить, так как нас охраняли. Иногда нам перепадало после работы немножко овощей. Кто не мог работать, продавал одежду, чтобы иногда можно было что-то поесть.

Нам не хватало еды. Мы голодали. Иногда мы вырывали сорняк, который там рос, и варили из него суп. Поначалу у нас было три лошади. Если лошадь умирала, мы съедали ее. Многие умерли от голода.

Вопрос: Помогали ли Вам органы власти, которые Вас охраняли?

Совершенно не помогали. Мы просили их, но они нам ничего не давали. Они на нас только кричали.

Назад мы пришли еще при Антонеску. Мы бежали обратно только с тем, что на нас было. Мы были босиком, израненные и больные. Они у нас отняли лошадей, ослов и телеги.

На обратном пути снег был очень глубоким. Нам приходилось разводить огонь в снегу. Некоторые не справились с дорогой сквозь снег и остались там. Кто падал, просто лежал на дороге и умирал. Мертвые лежали как камни. Их не хоронили. Никто не беспокоился о них. Каждый хотел только быстро добраться в Румынию. Мой отец тоже умер по пути назад. Наша мама привела нас обратно.

Когда мы вернулись в Румынию, мы делали металлические ведра и лопаты. Люди, на которых мы работали, давали нам что-то, и постепенно жизнь улучшалась.

Вопрос: Вы говорили со своими детьми о депортациии?

Только в общих чертах. В подробностях мы им все не рассказывали: там было тяжело, там было плохо. Но подробно мы с детьми не говорили.

Житло Протокали Станеску та її чоловіка
Жилье Протокали Станеску и ее мужа

